

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Universitätsbibliothek Paderborn

**DE CAPTIVI||TATE BABYLONICA EC=||clesiæ, præludium
Martini Lutheri.||**

Luther, Martin

Vuittembergæ, [ca. 1520]

De Sacramento Baptismi.

urn:nbn:de:hbz:466:1-34722

præteritorum: presentiū: & futurorū peccatorū . modo
indubitata fide ei adhēseris / & credideris tibi gratuito
dari id quod verba testamenti sonant. Quod si nō cre-
dideris, nusq: nūq nullis operibus / nullis studijs con-
scientiam poteris pacare. Fides enī sola est pax cōscien-
tiæ : infidelitas autem sola turbatō conscientię.

DE SACRAMENTO BAPTISMI.

Baptismus

Benedictus deus et pater dñi nostri Iesu christi:
qui secundum diuitias misericordie suæ saltē hoc vni-
cum sacramentū seruauit in Ecclesia sua illibatum : &
incontaminatum a constitutionibus hominum , libe-
rumq; fecit omnibus gentibus, omniumq; hominum
ordinibus, nec paſſus est , & ipsum teterrimis quæſtus
et impijſſimis ſuperftitionum portētiſ opprimi: eo ſci-
licet consilio uſu quod paruulos, qui auaritiae & ſup-
ftitionis capaces non ſunt, eo voluit initiari, & ſimpliſ
ſima fide verbi ſui ſanctificari: quibus & potiſſimū ho-
die prodeſt baptismus. Nam ſi adultis & maioribus do-
nandum eſſet hoc sacramentum, non videtur potuiffe
et eius perſeuerari virtus & gloria, præ tyrannide au-
aritiae & ſuperftitionis, quæ omnia diuina nobis ſupplā-
tauſt. Inueniſſet ſine dubio & hic, prudētia carnis suas
preparationes & dignitates. deinde reſeruationes, re-
ſtrictiones, & ſi qua ſunt ſimilia retia pecuniarum, qui
bus aqua non vilior, quā nunc mēbranæ, venderetū

Zyannus
anavina

Verum ubi virtutem Baptismi i parunlis nō potuit
Satan extingueſt, præualuit tamē, vt i omnibus adul-
tis extingueret, vt iā fere nemo ſit: qui ſe baptifatum
recordetur, nedum glorietur, tot repertis alijs vijs re-
mittēdorum peccatorum, & i cœlū veniendi, prebuit

G.i. his

his opinionibus occasionem, verbū illud periculosem
diui Hieronymi, siue male positum, siue male intelle-
ctum, quo pœnitentiam appellat secundā post naufra-
gium tabulā, quasi baptismus non sit pœnitētia. Hinc
enim, vbi in peccatū lapsi fuerint, de prima tabula seu
naue desperantes velut amissa, secundæ tantū icipiūt
niti & fidere tabulæ, id est pœnitētia. Hinc nata sunt
votorum, religionum, operum, satisfactionū, peregrina-
tionum, indulgentiarum, sectarum infinita illa one-
ra, & de ijs, maria illa librorum, quæstionum, opinio-
num traditionum humanarum, quas totus mundus iam
non capit: ut incomparabiliter peius habeat Ecclesiam
dei ea tyrannis, quam vñquam habuit synagogam, aut
ullam nationem sub cælo.

Hodierni
Pontifices
sunt felices,

At pontificum erat, hæc omnia tollere, & Christia-
nos omni cura ad sinceritatē baptismi reuocare, quo i-
telligerent: quid essent, & qd facere Christianos oportet.
Verum vnum est hodie eorū officiū, populos quā
longissime abducere a baptismo, & diliuio tyrannidis
suæ omnes imergere; & facere: ut populus Christi (si-
cūt propheta ait) obliuiscatur eius ī perpetuum. O infœ-
lices omnes: qui hodie pontificum, nomine censentur
qui non modo nihil sciunt nec faciunt: quod Pōtifices
decet: sed ignorant quoq; quid scire & facere eos oportet.
Et implēt illud Esaie. lvj. Speculatorēs eius cæci
omnes: nescierunt vniuersi: ipsi pastores ignorauerūt
intelligentiam: omnes declinauerunt in viam suam:
vnusquisq; ad auariciam suam &c.

Primum itaq; in Baptismo obseruanda est diuina p-
missio: quæ dicit. Qui crediderit & baptisatus fuerit:
saluus

unusquisq;
in baptismo

saluus erit, Quæ preferenda est incomparabiliter vni
uersis pompis, operū, votorū religionum & quicquid
humanitus est introductum. Nā in hac pendet vniuer
sa salus nostra: sic autem est obseruanda: vt fidem exer
ceamus in ea, prorsus non dubitantes nos esse saluos
postquod sumus baptisati. Nam nisi hęc assit aut paretur
fides: nihil prodest baptismus immo obest: non solum
tum cū suscipitur, sed toto post tempore vitæ/incredu
litas enim eiusmodi: mendacem arguit promissionem
diuinam/quod est summum omnium peccatorum. Hoc
exercitium fidei: si apprehēderimus: statim intellige
mus: quā arduum sit credere pmissioni huic diuinæ.
Humana em̄ imbecillitas: peccatorū suorum sibi con
scia: difficillime omniū credit se esse saluam aut saluā
dam, & tamen nisi id credit: saluari non poterit: quia
non credit veritati diuinæ promittenti salutem.

Hæc erat predicatione sedulo inculcāda populo: assidue
recantanda ista pmissione: semper repetēdus baptismus
iugiter excitanda: fōtiendaque fides. Sicut enī semel su
per nos lata diuina hac promissione vsque ad mortem, ve
ritas eius perseverat: ita fides in eandē nunque debet iter
mitti, sed vsque ad mortē ali & roborari perpetua meino
ria pmissionis eiusdem i baptismō nobis factæ. Qua
le: dum a peccatis resurgimus siue pœnitentia: nō faci
mus aliud quā quod ad baptismi virtutē & fidem vnde
cecideramus reuertimur: & ad pmissionē tunc factā
redimus: quam per peccatum deserueramus Semper enī
manet veritas pmissionis semel factæ nos extenta ma
nu susceptura, reuersos. Atque id non fallor, volūt: quo obscu
redicunt, Baptismum esse primum & fundamentum

G.ij, omniū

omiuim sacramentorum: sine quo nullum queat alio
rum obtineri.

Sancta doctrina propter baptismi sui memoriam apprehedat & pmissio
poenitentia diuinæ quam deseruit cum fiducia recordatus: eandem
confiteatur domino: gaudens se tantum adhuc in presi-
dio habere salutisq; baptisatus sit: detestansq; suam im-
piam ingratisudinem: quod a fide & veritate eiusdem defe-
cerit. Mire enim cor eius confortabitur: & ad spem mi-
sericordiae abiabitur: si consideret diuinam promissio-
nem sibi factam: quam impossibile est mentiri: adhuc
integrali & non mutata: non mutabilem vallis pecca-
tis esse: sicut Paulus dicit. ij. Thimo. ij. si non credimus
ille fidelis permanet, seipsum negare non potest. Hæc in-
q; veritas dei eum seruabit: ita ut si cetera oia ruent, hec
tamen eum credita non derelinquet. Habet enim per
qd; insultanti aduersario opponat. Habet q; turbatis
peccatis conscientiam obiciat: habet q; horrore mor-
tis & iudicij respondeat. Habet deniq; q; vniuersitate
tationibus solatum sit. Nempe hanc unam veritatem
dicens, Deus est verax in promissionibus suis: cuius si-
gnum in baptismo suscepisti. Si deus per me quisco trame

Siem filii israel ad poenitentiā reuersuri primo oīm
exitū de Aegypto memorabant, & hac memoria ad
deū q; eduxerat eos reuertebant, q; memoria & hoc ip-
sum p̄sidiū eis toties a Mose iculcatur & a Dauid repe-
titur quanto magis nos nō de aegypto nostra exitū debe-
mus memorare, & eius memoria redire ad deū q; nos e-
duxit per lauacrum regnatiois nouę cuius memoria in hoc ip-
sum nobis cōmēdata est: Id q; oīm cōmodissime fieri i sa-
cramento

Dinnero

LD

cramento panis & vini pōt. Sicut enim olim tria ista sacramenta: pœnitētia: baptismus: panis: simul eodem officio frequētabantur: & alterū alterū iuuabat. Ita legitur de quadā sc̄tā virginē, q̄ quoties tentabatur nō nisi baptis̄mo suo repugnabat: dicens breuissime, Christiana sum. Intellexit enim hostis statim virtutē baptismi & fidei q̄ i veritate dei promittētis pendebat, & fugit ab ea.

Ita vides q̄ diues sit homo Christianus siue baptisatus q̄ etiā volens nō pōt pdere salutē suām quantiscū q; peccatis, nisi nolit credere Nulla enim peccata eum possunt damnare, nisi sola incredulitas. cetera oīa si re deat vel stet fides in promissionē diuinam baptisato factam in momento absorbentur per eandem fidem immo veritatem dei: quia seipsum negare nō potest, si tu eum confessus fueris & promittenti fideliter adhæseris. Contritio autem & peccatorum confessio, deinde & satisfactio & oīa illa hominum excogitata studia subito te deserent & infeliciorem reddent, si oblitus veritatis huius diuinę in ipsis tete distēderis. Vanitas ei vanitatū & afflictio sp̄us est q̄cquid extra fidēveritatis dei laboratur.

Simul vides q̄ periculosem immo falsū An penitē sit opinari pœnitētiā esse secundā tabulam post naufragium, & q̄ pernitosus sit error, putare per peccatum excidisse vim baptismi & nauem hanc esse illisam.

Manet illa vna, solida & inuicta nauis: nec vñq̄ dissoluitur in vllas tabulas, In qua omnes vehuntur qui ad portum salutis vehuntur: quæ est veritas dei in sacramētis promittens. Hoc sane fit, vt multi ē naue temere in mare profiliant & pereant, hi sunt q̄ deserta pmissiōis fidei in p̄ctiū sese p̄ticipant. Verum nauis ipsa permanet

G.iiij. & transit

N3

q̄māl Smt h̄c
mūlū 2 Jnn

& transit integra cursu suo: q̄ si qua gratia ad nauem reuerti potest: nulla tabula, sed solida ipsa nauem feretur ad vitam, hic est qui ad permissionem dei stabilē & manentem per fidē reuertitur. Vnde Petrus. j. Petri. j. aroguit eos qui peccant, q̄ obliuionem accipiunt: purgationis veterū delictorū suorum sine dubio, in gratitudi nē accepti baptismi, & ipietate ifidelitatis eorum taxas,

Quid ergo p̄dest de baptismo tam multa scribere & hanc fidem permissionis non docere: oīa sacramenta ad fidē alendā sunt instituta, & hāc ipsam adeo non tāgunt, vt etiam afferant impij homines non debere hominem eē certū de remissione p̄ctōrum, seu gratias sacramentorum: qua īpietate orbē totū dementat & sacramentum baptismi, in quo stat prima gl̄ia conscientiae nostrae, funditus extingūt nedū captiuāt interim insanientes in miserias aīas, suis contritiōibus: anxijs confessionibus: circunstantijs, satisfactionibus, opibus & id genus ifinitis nugis. Esto ergo prudēs lector: imo cōteptor Magistri s̄niarum libro quarto, cū omnibus suis scribentibus: qui tantū de materia & forma sacramentorum scribūt dū optie scribūt. i. mortuā & occidentē. Iram sacrōrum tractat Cæterū sp̄mivitā & vſū. i. est permissionis diuīe veritatē & n̄am fidē, pr̄sus itactas reliquūt

Vide itaq; ne te fallant operum pompa & humana rum traditionum fallacię: vt veritati diuinę & fidei tue non facias iniuriam. A fide sacramentorum tibi incipendum est s̄ine ullis operibus si saluus fieri voles, fidē aut̄ ipa sequētur opa, tñ ne vilē habeas fidē, q̄ opus est oīm operū excellentissimū, & arduissimū quo solo etiā si ceteris oībus carere cogeris, seruaberis. Esten opus!

opus dei non his: sicut Paulus docet cætera nobiscum & per nos opera est, hoc unicum in nobis. & sine nobis opera est

Ex his perspicue discernere possumus, quod inter ministrum hominem: & autorem deum iteratur in baptisando. Homo enim baptisat & non baptisatur. Baptisat, quia perficit opus dum mergit baptisandum. Non baptisat quia non fungitur in eo opere sua autoritate, Sed vice dei Vnde oportet nos baptismum de manu hominis non aliter suscipere: quia si ipse Christus immo ipse deus, nos suis propriis manibus baptisaret. Non enim hominis est, sed Christi & dei baptismus quem recipimus per manum hominis. Sicut quelibet alia creatura: qua utimur per manum alterius, non est nisi dei. Causa ergo sic discernit baptismum: ut externum homini deo internum tribuas, utrumque soli deo tribue: nec conferentis personam aliam quam instrumentum vicarium dei accipe, per quod Dominus in celo sedens, te in aquam suis manibus propriis mergit & remissionem peccatorum promittit in tertis, voce hominis tibi loquens per os ministri sui

Hoc & ipsa verba tibi dicunt dū dicit, Ego baptizo te in nomine patris & filii & spiritus sancti Amen. Non dicit, Ego baptizo te in nomine meo: quasi dicat: id quod facio non mea auctoritate, sed vice & nomine dei facio: ut aliter habeas quia si ipse dominus visibiliter fecisset, autor & minister diuersi sunt: sed opus idem utriusque: immo solius autoris per ministerium meum. Sic enim ego arbitror. In nomine refer personam autoris ut non tam sit nomine domini pretendere & iudicare in opere: sed ipsum opus tantum alienum, alterius nomine & vice implere Quod tropo Matt. xxvij. xps dicit multiventer in nomine meo Et Ro. j. p quem accipimus gratiam & aplatum ad obediendum

Quo baptiza

ad obediendū fidei in omnibus gentibus p noīe eius,
Hanc sententiā ego libētissime sequor, q̄ sit plenī
simum solatiū & efficax fidei adiutoriū, nosse se esse ba-
ptisatum non ab hōie sed ab ipsa trinitate per hominē:
qui noīe eius rem gerat apud nos. Quo cessat illa ocio
sa cōtentio: qua de forma baptismi (quā appellant ipsa
verba) litigāt Grēcis dicentibus, Baptiseſ ſeruus Chri-
ſti. Latinis, Ego baptiso. Itē alij rigidissime nugātes dā-
nant ſic dici ego baptiso te in noīe Iesu christi: quo ritu
certum eſt apostolos baptiſalle: vt i actis apostolicis le-
gimus. voluntq; nullā aliā deinceps valere quā iſtam,
Ego baptiso te in noīe patris & filij & ſpūſ ſancti Amē
Sed fruſtra cōtendunt, nihil enim p̄bant: ſua ſomnia
dumtaxat aſſerunt. Quocunq; modo tradatur baptiſ-
mus/modo non i nomine hoīis ſed in nomine dñi tra-
datur, vere ſaluum facit: imo non dubitem, ſi quis in o-
mine dñi ſuſcipiat: etiam ſi ipius minister non det in no-
mine dñi, vere baptiſatum eſſe i nomine domini. Nō
enim in conferentis tantum quātum in ſuſcipientis fi-
de vel vſa ſita eſt virtus baptismi. Sicut legitur exem-
plum de quodā Mimo per iocum baptiſato. Iſtas et ſi-
miles diſputationū & questionum anguſtias fecerunt
nobis iij qui fidei nihil, operibus autē ritibusq; oīa tribue-
rūt: cū ſoli fidei oīa & nihil ritibus debeamus, quæ nos
facit liberos ſpū ab oībus iſtis ſcrupulis & opīnīobus.

Alterum quod ad baptiſatum pertinet eſt ſignum seu
ſacramentum quod eſt ipsa mersio in aquā: vnde & no-
mē habet. Nam baptiſo grēce: mergo latinæ, & baptiſ-
ma mersio eſt. Dictū eſt enī iuxta promiſſiones diui-
nas dari & ſigna, quæ id figurēt, quod verba ſignificat,

libens ad ob

ſeu vt

seu vt recentiores dicunt sacramentū efficaciter significat quod quale sit videbimus. Arbitrati sūt quā plurimi esse aliquā virtutē occultā spiritualem: in verbo & aqua q̄ opere in aia recipiētis grām dei. His alijs cōtradicētes statuūt/nihil esse virtutis i sacramētis sed grām a solo deo dari: q̄ assistit ex pacto sacramētis a se istitutis. Oēs tñ i hoc cōcedūt sacramēta esse efficacia signa grē ad quod hoc vnicō mouētur argumento. Nō vide ri alioquin qua ratione nouę legis sacramēto p̄fstarēt vetustis: si solum significarent. Et hinc ipsi sunt tantum tribuere sacramētis nouę legis ut prodesse ea sta tuerent: etiā ijs: qui in peccatis mortalibus sunt nec requiri fidem aut gratiam: sed sufficere non posuisse obiciem: hoc est: actuale propositum denuo peccandi.

Hæc aut̄ quia sunt ipia et infidelia contra fidē & naturā sacramentorū pugnantia, diligēter sunt cauenda & fugienda. Error enim est, sacramenta nouę legis differri a sacramētis veteris legis penes efficaciā significatio nis, vtraq; equaliter significabāt. Idem enim deus qui nos nunc p baptismum & panē saluat saluauit abel per sacrificiū: Noe per arcā Abrahā per circuncisionē & alios omnes p sua signa. Nihil itaq; differt sacramētū veteris & nouę legis: quo ad significatiōnē modo vete rem legē appelles, quicquid i patriarchis & alijs patri bus tēpore legis operatus est deus. Nā ea signa quæ in patriarchis & patribus facta sunt lōge sunt discernēda a figuris legalibus quas Moses in lege sua istituit, quales sunt ritus sacerdotales i vestibus: vasis: cibis. domib us & similibus: ab his enim non modo longissime dif ferunt noua legis sacramenta sed & ipsa signa quæ pro

H.j. tēpore

tempore deus patribus dedit i lege viu etibus, quale fu
it Gedeonis in vellere, Manue i sacrificio: quale & Isa
as obtulit Achas. Isa. vii, in ijs enim simul pmitteba-
tur aliquid, quo fides in deum exigebat.

In hoc ergo differunt legales figure: a signis nouis
& vetustis. q legales figure, non habent annexum ver-
bum promissionis: quod fidem exigat: vnde non sunt
signa iustificatiōis: quia non sunt sacramēta fidei: quae
sola iustificant sed sunt sacramenta operis tantum.

Tota enim eorū vis & natura erat, opus, nō fides. Qui
enim ea faciebat ipsebat ea: etiam sine fide operans At
nostra & patrum signa seu sacramēta habet annexum
verbū pmissionis: quod fidē exigit, & nullo opere alio
impleri potest: ideo sunt signa seu sacramenta iustifica-
tionis: quia sunt sacramēta iustificantis fidei & nō ope-
ris, vnde & tota eorū efficacia est: ipsa fides: non opera-
tio. Qui ei eis credit, is iplet ea: etiā si nihil opereſ. In-
de proverbiū illud, Nō sacramētu sed fides sacramē-
ti iustificat, Sic circuncisio nō iustificauit Abrahā & se-
men eius: & tamen Apls eam appellat signaculū iusti-
cię fidei, Quia fides i promissiōe: cui iuncta fuit circū-
cisio, iustificabat & ipsebat id quod circuncisio signifi-
cabat. Fides em̄ fuit circuncisio prepucij cordis in spū,
quam figurabat circuncisio carnis in littera. Sic sacrifi-
ciuni Abel plane non eū iustificabat, sed fides, quae se
deo totum obtulit, quā sacrificium externū figurabat.

Ita baptismus nemine iustificat, nec ulliprodest, sed
fides in verbū pmissionis: cui additur baptismus, hæc
ei iustificat & iplet id quod baptismus significat Fides
ei est submersio veteris hois & emersio noui hominis.

Quare

Quare fieri nō potest, ut sacramenta noua differāt ab antiquis sacramētis. Habēt enī et que pmissiones diuinās & eundē spm fidei, licet a figuris antiq̄ s icōparabili dīferāt, propter verbum pmissionis, quod est mēdium vnicū & efficacissimū differentię. Sicut & nunc pōpa vestiū, ocorū, ciborū et ifinitarū ceremoniarum sine dubio figurat egregia in spiritu iplenda, et tamen, quia nullū adest eis verbum diuinæ pmissionis: nulla ratione, cum signis bapt̄smi et panis conferri possunt nec iustificāt aut profundunt vlo modo, cū ipletio eorum sit ipse vsus seu opus eorum sine fide, dū enī fiunt, seu agunt iplent. Sicut et apostolus Coloss. ij. de eis dicit, q̄ oīa ipso pereūt vsu. iuxta p̄cepta & doctrinas hoīm. At sacramēta nō iplen̄t dum fiunt, sed dum credun̄t.

Ita nec verū esse pōt, sac̄ris inesse vīm efficacē iustificatiōis, seu esse ea signa efficacia grāe. Hęce i oīa dīcū tur ī iacturā fidei: ex ignorātia pmissiōis diuinæ: nisi hoc mō efficacia dīxeris: qđ si assit fides idubitatā: certissime & efficacissimē grām cōferāt. At nō hoc mō efficaciā illis tribui pbat: qđ ea pdesse dīcūtoībus etiā ī pijs & icredulīs: mō nō ponāt obīcē quasi i p̄a icredulītas: n̄ sit oīm obstinatissimus & hostilissimus obex grē adeo ex sacramēto pr̄ceptū: ex fide opus facere molitis sunt: Nā si dat gratiā mihi sacramētū q̄ a suscipio īā vere ex opere meo: nō ex fide grām obtīneo, nec pmissionem ī sacramēto apprehēdo: sed solū signū iſtitutū & preceptum a deo: ita clare vides: quā nihil sacramēta ītellecta sūt sētētionarijs Theologis qđ nec fidei nec pmissionis vllā ī sacramētis rationē habuerint tantū ī signo & vsus signi herentes: & ex fide ī opus, ex verbo ī

H. ij. signum

signum nos rapientes:qua re(vt dixi) sacramenta non modo captiuauerunt:sed penitus quod in eis fuit abo leuerunt.

Nos ergo aperiētes oculū discamus magis verbū q̄ signum magis fidē q̄ opus, seu vsum signi obseruare. Scientes vbi cūq; est pmissio diuina: ibi requiri fidem Esseq; vtrunq; tā necessariū: vt neutrū sine vtro efficax ēē possit Neq; eī credi pōt: nisi assit pmissio nec pmis sio stabilit̄: nisi credatur. ab ā vero si mutuæ sint: faciūt veram & certissimā efficaciā sacramētis. Quare effica ciā sacramēti: citra pmissionē & fidē qrere: est frustra niti, & dānationē iuenire. Sic Christus qui crediderit & baptisatus fuerit, saluus erit: qui nō crediderit cōdēnabitur. Quo monstrat: fidē in sacramēto a deo necel sariā: vt etiā sine sacramento seruare possit: ideo noluit adiūcere, Qui non crediderit, & non baptisatus fuerit.

Significat baptismus itaq; duo, mortē & resurrectionē: hoc est plenariā cōsummataq; iustificationē. Qđ ei minister puerū imergit i aquā, mortē significat qđ aut rursum educit vitam significat Ita Paul. Ro. vi exponit. Cōsepulti eī sumus Christo per baptismū mortem: vt quēadmodū Christus resurrexit ex mortuis per gloriam patris: ita & nos in nouitate vitæ ambulemus. Hāc mortē & resurrectionē appellamus nouā creaturā, regenerationē, & spiritualem nativitatē: quā non oportet allegorice tñ intelligi: de morte p̄cti & vita gr̄ae sicut mlti solēt, sed de vera morte & resurrectione. Nō enim baptismus significatio ficta est. Neq; p̄ctū moritur, neq; gr̄a surgit plene: donec corpus p̄cti qđ gerimus i hac vita destruat. vt ibidē Apls dicit Nā donec

donec i carne sumus: desideria carnis mouet & mouet
Quare dum incipimus credere simul incipimus mori
huic mundo, & viuere deo in futura vita, ut fides vere
sit mors & resurrectio hoc est spiritualis ille baptismus
quo immergimur et emergimus.

Quod ergo baptismo tribuit ablutio a peccatis: ve-
re quidē tribuitur: sed lētior & mollior est significatio,
quā vt baptismū exprimat: qui potius mortis & resur-
rectionis symbolū est. Hac rōne motus vellē baptisan-
dos pœnitūs in aquā immersi: sicut sonat vocabulū &
signat mysteriū: nō quod necessariū arbitrer: sed quod
pulchrū foret rei tā perfectæ & plenæ: signū quoq; ple-
num & perfectū dari sicut & institutū est sine dubio a
Cristo. Peccator enim nō tā ablui quā mori debet, vt
totus renouetur in aliā creaturā: & vt morti ac resurre-
ctioni Christi respondeat cui per baptismū cōmoritur
& corresurgit. Licet enī possis Christū dicere ablutum
a mortalitate, dū mortuus est & resurrexit: segnius tñ
diceris, quā si i totū mutatū & renouatū dixeris: ita ar-
dentius est, per baptismū nos significari oībus modis
mori & resurgere in æternā vitā: quā ablui a peccatis.

Hic iterū vides Baptismi sacramentū etiā quo ad si-
gnū nō esse momentaneū aliquod negociū, sed perpe-
tuum. Licet enī usus eius subito trāseat, tamē res ipsa si-
gnificata durat usq; ad mortē: immo resurrectionē i no-
uissimo die. Quā diu enim viuimus semp id agimus,
qd baptismus significat id est morimur & resurgimus
Morimur in quā nō tantū affectu & spiritualiter quo
peccatis & vanitatibus mūdi renūciamus, sed reueravī
tā hāc corporalē icipimus reliqre: & futurā vitā app-

H.ij hendere

hēdere vt sit realis (quod dicunt) & corporalis quoq; triā
An gratia situs ex hoc mundo ad patrem.

baptismi
pctm po-
stea
extinguat

Quare nobis cauendū est ab ijs, qui baptismi vim
eo redegerūt tenuitatis & paruitatis, ut grām in eo di-
cant q dem infundi, sed postea p pctm effudi, tum alia
via ac iam quasi baptismō pœnitūs irrīto factō, ad cœ-
lum eundū. Nō sic tua arbitrabere, sed intellige eam
eē baptismi significationē: qua moriaris & viuas: ideo
nō posse te siue p pœnitentiam: siue per quācunq; aliā
viam redire: nisi ad vim baptismi ac denuo illud facere
q baptisatus es vt faceres: quodq; baptismus tuus signi-
ficabat. Nunq̄ fit baptismus irrītus: donec desperans
redire ad salutē nolueris, aberrare quidē poteris ad tē-
pus a signo: sed non ideo irrītum est signum Ita semel
es baptisatus sacramentaliter, sed semp̄ baptisandus si-
de, semper moriendum: semperq; viuendū Baptismus
totum corpus absorbit: & rursus edidit: ita res baptis-
mi totam vitā tuā cum corpore & aīa absorbere debet
& reddere in nouissimo die, indutam stola claritatis &
immortalitatis itaq; nunq̄ sine baptismi tā signo q ipa-
sa sumus: immo semper sumus baptisādi magis ac ma-
gis, donec signum perfecte ipleamus in nouissimo die

Intelligis ergo quicquid in hac vita gerimus: quod
ad mortificationem carnis & viuificationem sp̄ritus
valet ad baptismum pertinere: & quo breuius avitq; ab
solui mur, eo citius baptismum nostrum impleamus
& quo atrociora patimur: eo fœlicius baptismus respon-
deamus. ideoq; ecclesiam tunc fuisse fœlicissimam, qñ
martires mortificabāt oī die: & estimabātur sicut oues
occiose: tunc enim regnabat in Ecclesia virtus baptismi
pleno

plenō imperio, quā hodie ignoramus: etiam p̄ multitudine operum & doctrinarum humanarum. Quicquid em̄ viuimus, Baptismus esse debet: & signū seu sacramentū baptismi implere: cū a cæteris oībus libera ti: vñi tñ baptismō simus addicti: id est morti & resurrectioni.

Hanc gl̄iam libertatis nostrę: & hanc scientiam baptismi esse hodie captiuā: cui possumus referre acceptū q̄ vñi tyrannidi Romani pōtificis: q̄ vt pastore primū decet, vnuſ oīm maxime debuit esse p̄dicator & aſſeſtor huius libertatis & sciētię, ſicut Paulus. iij. Cori. iiiij. dicit. Sic nos existimet hō: ſicut miniftriſ Christi & diſpenſatores myſteriorum ſeu ſacramentorū dei: ipſe ſolum id agit: vt ſuis decretis & iuribus opprimit, & i potestatiſ ſue tyrranide captiuos illaquet. Obſecro quo iure (vt nō dicā: q̄ impie & damnableiter hæc myſteria omittat docere) Papa ſuper nos cōſtituit leges: Quis dedit ei potestate: captiuadę huius nr̄ae libertatis p̄ baptismū nobis donatę. Vnum (vt dixi) nobis in totavita agendū eſt p̄poſitū: vt baptifemur: id eſt mor tificemur: & viuamus p̄ fidē x̄pi, quā & vnicē doctam oportuit: maxie a ſūmo pastore. At nūc tacita fide inſi nitis legib⁹ operū & cerimoniārū exticta eſt Ecclia: ablata virtus & ſcientia baptismi: impedita fides x̄pi. Decreta Papæ mul

Dico itaq; neq; Papa: neq; Episcopus: neq; vllus ho ta ſunt & i minum habet ius vnius ſyllabę conſtituēdę ſuper chriſtianum hominem: niſi id fiat eiusdē conſenſu. Quicquid aliter fit: tyrranico ſpiritu fit: ideo orationes: iejuニア donationes: & quecunq; tandem Papa in vniuersiſ ſu is decretis tam multis q̄ iniquis ſtatuit: & exigit, pror ſus

sus nullo iure exigit & statuit: peccatq; in libertate Eccliae, toties quoties aliquid horum attētauerit. Hinc factum est: vt Ecclesiastici hodierni strenui quidē sunt tutores libertatis Eccliae: id est lapidū: lignorum agrorū & censuū (sic enim hodie Ecclesiastica sunt idē quod spiritualia) sed eisdem fictis verbis: veram Eccle- siæ libertatem non modo captiuant: sed pessundant pe- nitus etiā plus quam Turca, cōtra Apostolū q; dicit, No- lite fieri serui hominum. Hoc enim vere est hominum seruos fieri statutis & tyrānidicis eorū legibus subiaci

Adiuuant hanc ipiam & perditam tyrannidē disci- puli Papę huc torquentes & deprauates illud Christi, Qui vos audit: me audit. Magnis enim buccis hoc in- flant verbum pro suis traditionibus cum Christus hoc dixerit Apostolis euntibus prēdicare Euāgelium, & ad euāgeliū tm̄ referri debeat ipsi omisso Euāgeliō suis tantū fabulis id aptant, Dicit enim Iohā. x. Ques meę vocem meam audiunt: alienorū autē vocem non audi- unt: ideo & relictum est Euāgeliū: vt vocē christi sona- rent Pōtifices: at ipsi suas voces sonāt: audiri deniq; vo- lunt. Apostolus quoq; dicit sese missum esse nō baptisa- re sed euangelisare: itaq; nemo est obnoxius pontificis traditionibus: nec oportet eum audiri: nisi dū Euange- lium & Christū docet nec aliud ipse docere debet quam fidem liberrimā, cum autē Christus dicat, Qui vos au- dit me audit. Cur non Papa quoq; audit alios? non enī soli Petro dicit: qui te audit. Deniq; vbi est vera fides: ibi & verbū fidei esse necessariū est. Cur ergo Papa in- fidelis non audit quādoq; seruū suū fidelem habētem verbūm fidei? Cæcitas Cæcitas in pontificibus regnat

Alij

Alij vero multo ipudentiores ex illo Mat. xxij. Pa- Orib quo verb
papa dia tiran
px arrogant potestatē legū cōdendarū. Quodcunq; li-
gaueris &c. cū ibi Christus de peccatis ligandis & re-
mittendis agat, non de Ecclesia tota captiuāda & legi-
bus opprimenda: ita omnia agit ista tyrānis fictis suis
verbis: tortis per vim ac deprauatis verbis dei. Hoc sa-
ne confiteor, E se tyrannidem istā maledictā ferendā
Christianis, sicut quālibet alia violentiam huius mū-
di: iuxta illud Christi, Qui te percusserit in maxillam
dexterā, prebe ei & alteram: sed hoc quæror quod ipijs
pontifices se id iure posse & facere iactant, & rei Chri-
stianæ se se consulere. hac Babylone sua presumūt hāc
ipsam opinionē omnibus persuadentes. Si enim cōsci-
entia impietatis & tyrannidis ea facerent, aut nos pate-
remur vim eorū inter ea securi numeraremus: quæ ad
mortificandam vitā hanc: & implendū baptismum va-
lent. integra nobis relicta conscientia gloriādi de iniu-
ria illata. At nunc volunt sic cōscientiam libertatis no-
stræ illaqueari, vt credamus bene a se geri, quæ gerunt
ne licere ea reprehendi aut inique gesta querulari, &
cum sint lupi, videri volunt pastores cū fiunt antichri-
sti: volunt honorari pro Christo, pro hac duntaxat cla-
mo libertate & conscientia, clamoq; fidenter.

Christianis nihil ullo iure posse imponi legum: si-
ue ab hominibus siue ab angelis, nisi quantum volunt: libe-
ri enim sumus ab omnibus, Quod si quæ imponuntur sic
ferenda sunt: vt libertatis conscientia salua sit, que sciat
et certo affirmet iniuriam sibi fieri quam cum gloria fe-
rat: ita cauens ne iustificet tyrannum, vt ne murmuret
contratyrrnidā, **Q**uis ei est (ait Petrus) qui vobis no-
I.j. ceat si

*Historia quae
erat*

ceat si bonū emulati fueritis: oia cooperantur electis in
bonum, Attamē quia hanc baptismi gloriā & liberta-
tis Christianæ fœlicitatem pauci nouerant, nec præty-
rannide Papæ nosse possunt: ipse me hīc expedio & cō-
scientiam meā redimo cōpellans Papam & omnes pa-
pias. Quod nisi sua iura & traditiōes sustulerint &
ecclesijs Christi libertatem suā restituerint, eamq; do-
ceri fecerint, reos esse eos omniū animarū. quæ hac mi-
sera captiuitate pereunt. Esseq; papatū aliud reuera nī-
hil quam regnū Babylonis & veri Anticristi. Quis ei
est homo peccati & filius perditionis: quā is qui suis do-
ctrinis ac statutis: peccata & perditionem animarū au-
get i Ecclia, sedens tñ i Ecclia sicut deus? Adhoc totū
abūde impleuit tyrānis papalīs īā a multis seculis: que
fidē extixit: sacramēta obscurauit: Euāgeliū opp̄ssit: su-
as aut nō mō ipias & sacrilegas, verū ēt barbaras & ido-
ctissimas leges imperauit, & sine fine multiplicauit.

Vide ergo miseriam captiuitatis nostræ Quomo-
do sedeat sola ciuitas plena populo, & facta sit vidua do-
mina gētium, princeps prouinciarum sub tributo. Nō
est qui consoletur eam, etiam amici eius spreuerunteā
&c. Tot ordines: tot ritus: tot fecte: tot professiones: tot
studia: tot opera sunt, quibus hodie Christiani occupā-
tur ut obliuiscantur baptismi sui, & nemo præ harū lo-
custarum erucarum bruchorū multitudine meminiſ,
se posſit: sese esse baptisatum aut quid in baptismo con-
secutus sit. Decebat enim nos esse sicut paruuli baptis-
ti: qui nullis studijs nullisq; operibus occupati: in om-
ni sūt liberis solius gloria baptismi sui secuti & salui. Su-
mus enim & ipsi paruuli: in Christo assidue baptisati.
Opponeſ

Opponetur forsitan ijs quæ dīcta sunt, baptīsmus Q uomō
paruulorum: qui promissionem dei non capiant: nec fī
dem baptīsmi habere possunt/ ideoq; aut non requiri si pūlis
dem, aut paruulos frustra baptisari. Hic dico quod oēs
dicunt: fide aliena paruulis succurri: illorum qui offe-
runt eos. sicut enim verbū dei potēs est dum sonat etiā
impīj cor immutare: quod non minus est surdum & in
capax quā vllus paruulus: ita per orationē Ecclesiæ of-
ferentis & credētis cui omnia possibilia sunt: & paruu-
lus fide infusa mutatur: mundatur: & renouatur. Nec
dubitarem, etiam adultū impīum eadē Ecclesia orāte
et offerente: posse in quo quis sacramēto mutari, sicut de
paralytico Euāgelico legimus, aliena fide sanato Atq;
hac ratione libens admitterem sacramenta nouae legis
esse efficacia ad dandam gratiām / non modo non ponē-
tibus, sed etiā obstinatissime ponentibus obicē. Quid
enīm fides Ecclesiæ & oratio fidei non tolleret: cū Pau-
lum Apostolum Stephanus hac vi conuertisse credat?
At tunc sacramēta nō sua sed fidei virtute faciūt quod
faciunt: sine qua nihil prorsus faciunt vt dixi.

An nondū

plene na-
tus possit

Queritur etiam adhuc an paruulus nondū natus
possit porrecta ex vtero manu vel pede baptisari? Hic baptisat
nihil temere iudico, meamq; ignorantiam confiteor.
Nec scio an id satis sit, quod pro fundamēto habent. Es-
se videlicet aīam in qualibet parte corporis totā. Non
em̄ aīa, sed corpus baptisat aqua externe. Sed nec hoc
iudico quod dicūt renasci eū non posse qui natus non-
dum sit, & si vehementer vrgeat: ideo magisterio spūs
hæc relinquo: interim sinens quenq; suo sensu abūdare:

Vnū hīc addo quod vtinā cūctis queam psuadere:
I.ij. id est

Nota
id est vtvota prorsus oīa tollerētur aut vitarentur: siue
sint religionū: siue peregrinationū siue quoruncunq;
operum: maneremusq; i libertate religiosissima & ope-
rosissima baptismi. Dicī non potest quātum detrahat
baptismo, & obscuret scientiā libertatis Christiane op-
nio illavotorū plus nimio celebris vt interi taceā: infā-
da etiā eaq; infinita picula aiarum que vouēdi ista libi-
do, icōsultaq; temeritas quotidie auget O ipiissimi pō-
tifices & infōel icissimi pastores qui secure stertitis, &
investris cupiditatibus lasciuītis & nihil compatimī-
ni super ista contritiōe loſeph pessima & piculosissima

Non sis

promptus fertim perpetua & ad baptismivota cunctos reuocare,
ad vouen- vel diligenter monere: ne quis temere voueret, nullū
dum inuitare imo difficiles tardosq; eē ad vota pmittenda.

Abunde em vouiūmus in baptismo & plus q; possumus
implere, sat negocij habituri si huicvni intenderimus

At nūc mare & aridā circuimus/ ut multos p̄selytas fa-
ciamus: mundū sacerdotibus/monachis/monialibus i-
plenus: & hos oēs perpetuis votis incareramus. Hic
inuenias qui disputēt& statuant opus itavotū esse p-
stantius opere extra & citra votum. Nescio quantis
premijs i cōelo alijs p̄ferendum. Pharisei/cēci/ & impīj
qui ex operū magnitudine & multitudine alia ve-
litate metiuntur iusticiā & sanctitatē, que ex sola fide a-
pud deū mensuratur apud quem nulla est differentia
operum nisi quanta est fidei differentia.

Faciunt hac bucca sua homines impīj suis inuentio-
nibus opinionem & opera hominum inflant ad allicē-
dum stolidum vulgus: quod specie operum fere ducit
in magnam

*Actus
eymanze*

in magnam iacturam fidei obliuionem baptismi iniuria libertatis Christiane. cum enim votum sit lex quaedam & exactio, necessario multiplicatis votis leges & opera multiplicantur: quibus multiplicatis fides extinguitur & baptismi libertas captiuatur. His blandicijs impensis non contenti, addunt alij ingressu religionis esse velut nouum baptisma/ quod deinceps licet toties renouari quoties ab integro ppositu religiosis renouatur, itavotarij isti sibi solis iusticiam salutem gloriam tribuerunt. Baptisatis prorsus nihil reliquerunt: quo possint eis conferri. Ia Ro. pontifex superstitionum omnium fons & autor magnificis bullis & indultionibus, has vivendi rationes confirmat: aperte probat: ornat, Baptismum vero non vel memoria dignat. Atque ipsis speciosis (ut dixi) sequace populum Christi in quaescunque volent simplegadas pellunt: ut ingratiti suo baptismo presumant meliora suis operibus praestare quam alijs sua fide.

Quare & deus rursus cum peruersis pueris: vlturus igitatitudinem & superbiam votariorum facit: ut vota sua non seruent: aut cum ingenti labore seruant, maneantque in eis immersi: nunquam fidei & baptismi gloriam cognoscetes: & cum non sit creditus cum deo spiritu eorum/ perseveret in hypocrisi sua in perpetuum, & tandem ludibrio sint toti mundo semper iusticiam sectando & ad iusticiam nunquam perueniendo: ut implent illud Isaie. ij. Et terra repleta est Idolis.

Ego sane non prohibueri nec repugnauerim si quis priuatim arbitrio suo quippiavelit vouere, ne vota personatus contemnam aut damne: sed publicum vitae genus hinc statui & confirmari, omnino dissuaserim. Sufficit cuique vouendi priuata licetia periculo suo publicani ve-

Romanus pon
fidei superbia

Votorum vota
sunt non firmata

I iij 10

ro cōmendari rationem viuendi in votis vouendis arbitror p̄niosum esse Ecclesiæ & animabus simplicibus. Primum quod nō parū Christianæ vitæ repugnet, in hoc quod votū est lex quedā ceremonialis & hūana traditio seu p̄sumptio: a qua Ecclesia per baptismū liberata est. Xpianus em̄ nulli legi addictus est nisi diuinæ Deinde quod non habet exemplū in scripturis, precipue castitatis, obedientiæ, paupertatis perpetuæ votum.

*propositum
scriptum p*
*propositum
scriptum p*
*propositum
scriptum p*
*propositum
scriptum p*

Quod autē e scripturis exemplū nō habet p̄iculosest nulli prouersus suadendum, multo minus p̄ vulgarī & publicoviuendi genere statuendū: & si cui libet audere suo periculo quod voluerit sit permittendum. Ope ra enim quedā sp̄ritus in paucis operatur: que in exemplū aut viuendi modum nequaq̄ sunt vocanda.

Sed & vehementer metuo: ne votiuæ istæ vouendi rationes religiosorum sint de numero eorum: de quibus Apostolus pdixit. Erunt docētes in hypocrisi mendacium, prohibentes nubere & abstinere a cibis quos deus creauit ad p̄cipiendum cū grātarum actione. Nec mihi quisq̄ obiecerit sanctū Bern. Franciscū, Dñicū, & similes religionū vel autores: vel auctores. Terribilis & mirabilis est deus in consilijs suis super filios hominum: potuit Danielem, Ananiam, Azariam, Misael, i Babylonici regni (id est in media ipietate) administratione seruare sanctos: cur nō potuisset & hos in p̄iculose vita gñe sc̄tificare: aut singulari ope sp̄ritus gubernare: quod tamē exemplū alijs fieri nollet. Et certū ē: nullum illorum p̄vota sua & religionē fuisse saluatū: sed p̄ fidem solam: in qua oēs saluantur, contra maxime omnium pugnant speciose ille seruitutes votorum.

Sed abundet

Sed abundethis sensu quisq; suo, Ego qđcepiprose-
quar:cū p libertate Ecclie & glia baptismi nūc loquar
in mediū consulere debeo: q spū magistro itellexero.
Quare cōsulo. Prīmū magnatibus Eccliarū: vt om̄ia
ista vota seu vitas votariorū tollant: vel nō pbent & ex
tollāt, Aut si hoc nō fecerint: suadeo oibus q volūt secu Abstinen-
rius salui fieri: vt sibi ab oibus votis p̄ferti magnis & p dum a vo-
petuis tēperent, maxime adolescentes & iuuenes Hoc tis perpe-
cōsulo primū: iō q̄ hocvitē genus vt dixi nullū habet i
scripturis testimoniū & exēplū: sed solis hoīm pontifī-
cum bullis & vere bullis est inflatū Deinde: qđ p̄cliue-
sit i hypocrisim: p suā speciē & singularitatē: vñ nasci-
tur superbia & cōtemptus cōmunis Christianevitē At
si nulla alia esset cā eadē vota tollēdi: hæc vna satisha-
beret pōderis, Q d̄ p i p̄a fidei & baptismo detrahit &
op̄a magnificāt q̄ sine p̄niciē magnificari nō p̄nt. Nā
inter multa miliavix' est vnuſ, qui non magis opera in
religionibus seſe ſuſcipiat q̄ fidē: qua iſania & ſeſe mu-
tuo p̄ferunt: tanq̄ ſtrictiores & laxiores vt vocant.

Quare ergonulli suadeo: immo omnibus diffua-
deo: ingressum cuiuscunq; religionis aut sacerdotij ni-
fi sit ea Scientia p̄emunitus vt intelligat: opera quan-
tunlibet sacra & ardua religiosorum & sacerdotum in
oculis dei. prorsus nihil distare ab operibus rustici in a-
gro laborantis: aut mulieris in domo sua curantis: sed
ſola fide omnia apud eum mensurari ſicut Hiere. vj.
dicit, Domine oculi tui respic iunt fidem. Ecclesia
ſtici, trigesimo ſecundo. In omni opere tuo cre-
de ex fide animæ tuæ. Hæ cenim est conſeruatio
mandatorum. Immo frequentius contingere,
vt gratius

ut gratius sit ancillæ aut serui domesticū & vīle opus:
quā oīa ieīunia & opera religiosi & sacerdotis ob fidei
defectum. Cū ergo pbabile sit vota hodie non nisi ad
operum valere iactantiā & præsumptionē, metuēdum
est nūsq̄ minus de fide & Ecclesia esse q̄ in sacerdoti-
bus: monachis: & Episcopis & eos ipsos esse reuera gē-
tiles seu hypocritas, qui se Ecclesiam aut cor Ecclesiæ
item spirituales & rectores Ecclesiæ arbitrātur cū sint
nihil minus. Ethunc esse vere populū trāsmigratiōis,
in quibus captiuā sunt oīa q̄ nobis in baptismo libera
donata sunt/relicto populo terræ paupere & modicoq̄
velut coniugatis contingit viles i oculis eorū apparet.

Potestas Ex his duos insignes errores Ro. pontificis cognoscimus. Prior quod disp̄sat in votis: facitq; id quasi lo-

lus pre om̄ibus Christianis habeat autoritatē: tanta est
homīnum impiorū temeritas & audacia. Si enim votū
dispensari potest/ quilibet frater cū proximo & ipse se-
cum dispensare potest: sīn disp̄sare p̄ximus nō potest
nullo iure Papa potest. Vnde enī habet hanc autorita-
tem: Ex clauib⁹: At heæ omnibus cōmunes sūt & su-
per p̄ctā dūtaxat valēt Matth. xviiij. Cum aut̄ & ipsi fa-
teantur vota esse iuris diuini: quid miseras fallit & per-
dit animas disp̄sans in iure diuino quod est indispen-
sabile: Blatterat quidem tit. de vo. & voti redē. se pos-
se mutare vota, sicut oīm in lege, primogenitum asini
mutabatur oue: quasi idem sit primogenitū asini & vo-
tum quod tam cōstāter vbiq; exigit reddi: aut si domi-
nus in lege sua ouem p̄ asino statuat mutari, mox etiā
homo Papa in lege nō sua/sed eiusdē dei eandē habeat
potestatē. Non Papa hanc decretalem fecit sed asinus

pro papa

pro papa mutatus, sic insygniter & delyrus & ipius est

Posterior quod rursus decernit matrimoniu[m] dirimi Potestas
si alteri altero etiā inuitio monasterium ingeriatur, nō papae i ma-
dum consumato matrimonio. Obsecro Q uis satā hæc
inspirat Papæ portenta? deus præcipit homini seruari
fidem, & veritatem iuicē custodire, deinde de suo quē
q[uod] facere bonum . odit enim rapinam in holocaustum:
vt per Isaïam dicit. At coniunx altera alteri per pactū
fidem debet: nec suus est, quā nullo iure potest dissol-
uere: & quicquid de se facit/ de rapina facit, altero inui-
to. Aut quare non etiā hac regula, qui ære alieno præ-
mitur religionem intrat & suscipitur: vt a debitis libere-
tur, vt fidē liceat negare? Cæci, cæci, Q uid est maius
fides a deo precepta an votum per hominē ex cogitatū
et electum? T u es pastor animarum Papa! & vos estis
doctores sacræ Theologiæ qui hæc docetis? Quaenam
causa sic docetis? Nempe quod votū meliore opere quā
coniugium ornastis, sed non fidem, quæ sola magnifi-
cat omnia. sed opera magnificatis quæ nihil sūt coram
deo, aut omnia & qualia, quantum ad meritum attinet

Ego itaq; non dubito in votis si recta sunt, neq[ue] ho-
mines neq[ue] angelos posse dispensare, Sed hic non sum
plane mihi ipsi persuasus. an ea sub voto cadant omnia
quæ hodie vountur, Quale est illud mire ridiculum
et stultum, quod parentes vount prolem vel nondum
nata[n]i vel infantē, ad religionem seu perpetuam casti-
tatem, immo hoc sub nullo voto cadere certum est, &
videtur esse quædam irratio dei, dum ea vount, quæ
nullo modo in sua sunt potestate. Ad religiosos venio.
quorū tria vota quo magis cōsydero, eo minus itelligo

K.j. mirorq;

mirorq; vnde inoleuerit ista votorum exactio, iam hoc
multo minus intelligo, quo ætatis anno voveri possint
ut legitima sint & valeat In hoc placeat conuenisse oes
ante annos pubertatis, nihil valere vota eorum: licet ma-
gnā partem puerorum hic fallant ignarā tā suæ ætatis
quam rei quam voverūt: non enim obseruant in suscipie-
dis annos pubertatis: tum professos dira cōsciētia: qua-
si consensu postea secuto captiuos tenent & deuorant:
quasi votum quod irritum fuit, tandem ratum fiat suc-
cede ntibus annis.

At mihi stultum videtur, ab alijs præstui terminū
legitimū votū alterius: qui sibi ipsis non possunt præsti-
tuere. Nec video: cur valeat votum decimo octauo an-
no factum & non decimo aut duodecimo. Nec satissa-
cit quod decimo octauo sentit homo carnē suā. Quid
sivixvicesimo aut tricesimo sentiat: aut fortius tricesimo
quamvicesimo sentiat! Aut cur non diffinitur æque ter-
minus paupertati & obedientiæ? Sed quod tempus da-
bis: quo se auarum & superbū sentiat, cum etiā spiri-
tualissimi hos affectus vix deprehendant: Ergo nūquā
erit ullum votum certum & legitimū, nisi donec spi-
rituales facti fuerimus: & votis iam nō eguerimus. Vi-
des itaq; res istas incertas & periculosisssimas esse, vnde
salutare consilium fore has sublimes viuendi rationes
votis liberas soli spiritui relinquere sicut olim fuerunt,
& nequaquā in genus quoddā perpetuævitæ mutadas
esse. Verum hæc iterim de Baptismo & libertate eius,
satīs, Suo forte venient tempore vota latius tractanda,
vt sunt reuera tractatu vehementer necessaria.

DE SACRAMENTO POENITENTIAE